

Malmö högskola
Lärande och samhälle
Barn och ungdomsvetenskap

Examensarbete
15 högskolepoäng

Utomhuspedagogik i förskolan

Outdoor education in preschool

Sara Nilsson
Malin Olsson

210hp
Barn och ungdomsvetenskap
2013-10-30

Examinator: Caroline Ljungberg
Handledare: Åse Piltz

Förord

Vi vill börja med att tacka våra informanter, att de tog sig tid till att låta sig intervjuas och göra denna studie genomförbar för oss. Vi båda har varit delaktiga i alla momenten som gjorts, vi har genomfört intervjuerna tillsammans och diskuterat och analyserat resultaten gemensamt. Vi har diskuterat mycket fram och tillbaka och bollat idéer mellan oss. Vi vill även tacka vår handledare för en god handledning genom hela arbetet. Framförallt vill vi tacka varandra för ett gott samarbete, bra diskussioner och en rolig tid tillsammans.

Sammanfattning

I vår studie kommer ni som läsare få läsa om utomhuspedagogik. Vårt syfte har varit att få en inblick i vad utomhuspedagogik är, även att få mer kunskaper om hur utomhuspedagogik uppfattas inom aktuell forskning men även av de som arbetar i förskolor med den specifika inriktningen. Vi avser därmed försöka få en mer nyanserad bild av utomhuspedagogik. De frågeställningar vi utgått från har varit vad utomhuspedagogik betyder för pedagogerna? Finns det några nackdelar enligt pedagogerna, och i så fall vilka är dessa? Och den sista frågan vi ställt är om det ställs några specifika krav på pedagoger som arbetar i förskolor med en utomhusinriktad pedagogik?

Vi har intervjuat fyra pedagoger som jobbar på två olika förskolor som använder sig av utomhuspedagogik. Vi har riktat in oss på förskolor, intervjuat två förskollärare och två friluftsledare. Alla har olika lång erfarenhet av utomhuspedagogik. Den metod vi har valt att använda oss av är kvalitativ intervju, det innebär att man får en chans att möta sina informanter ansikte mot ansikte. Vi valde en kvalitativ metod då vi önskade mer personliga intervjusituationer mellan oss och informanterna, samt att vi skulle kunna ställa följdfrågor om så behövdes. Utifrån våra informanternas svar kunde vi dra olika slutsatser, bl.a. att det inte finns så många negativa bilder av utomhuspedagogik. Det är mestadels de positiva bilderna som lyfts fram. När vi gjort vår undersökning har vi stött på många positiva tankar och reflektioner om utomhuspedagogik, men även några fåtal negativa tankar. Utifrån den tidigare forskning vi läst, våra informanternas svar och våra tolkningar kan vi se att utomhuspedagogik är något som talar om det som är väldigt positivt och det som är negativt om utomhuspedagogik "glöms" bort. En annan viktig slutsats som vi också kommit fram till är att det krävs ett enormt säkerhetstänk hos pedagogerna. Vi ställer oss frågan om utomhuspedagogik är något för alla?

Nyckelord: miljö, natur, utomhuspedagogik

Innehåll

1. Inledning	7
2. Syfte och frågeställningar	8
3. Litteraturgenomgång	9
3.1 Utomhuspedagogikens ursprung	9
3.2 Begreppsdiskussion	10
3.2.1 Utomhuspedagogik	10
3.2.2 Miljö	11
3.3 Barns delaktighet	13
3.4 Hälsospekterna	13
4. Metod	15
4.1 Metodval	15
4.2 Kvalitativ intervju	15
4.3 Urval	16
4.4 Genomförande	17
4.5 Etiska forskningsprinciper	17
4.6 Analysprocess	18
5. Resultat och analys	19
5.1 Vad betyder utomhuspedagogiken för pedagogerna?	19
5.1.1 Upplevelser i naturen	20
5.1.2 Språkutveckling	22
5.1.3 Motorik	23
5.2 Vad finns det för nackdelar med utomhuspedagogik enligt pedagogerna?	23
5.2.1 Kläder	24
5.2.2 Ett enormt säkerhetstänk	25
6. Diskussion	27
6.1 Fortsatt forskning	29
Referenser	30
Bilaga 1 Intervjufrågor	33
Bilaga 2 Bilder	34

1. Inledning

”Ute är bäst - om miljön inbjuder till lek” (Aftonbladet, 130626).

Citatet ovan kan belysa hur den ganska enstämiga bilden av utomhuspedagogikens budskap *ute är bra* nu delvis håller på att ändras till *ute kan vara bra*. Att vara ute så mycket som möjligt har länge varit ett ideal för många förskolor. Artikeln ovan menar att ny forskning visar att det inte är så enkelt. Med utgångspunkt från den aktuella debatten har vi valt att fördjupa oss i ämnet utomhuspedagogik.

Utomhuspedagogik är ett arbetssätt som är vanligt förekommande på många svenska förskolor. Utomhuspedagogikens positiva effekter framhålls för barns lärande och utveckling. En stor del av den forskning vi läst och tar upp i vårt arbete visar på en enstämig, positiv bild. Detta var en anledning till varför vi ville fördjupa oss ännu mer i ämnet för att förstå vad utomhuspedagogik är. Dahlgren och Szczepanski (1997) menar att utemiljön är inte bara ett rum för lärande, utan tillhandahåller också lärandets innehållsliga strukturer i form av natur- och kulturspår, former, färger, dofter, smaker och sinnliga erfarenheter. Utomhuspedagogik kan alltså beskrivas så som att man stimulerar barns sinnen genom utevistelse.

Vi som skrivit detta arbete läser båda enbart inriktning förskola, därför valde vi att rikta in oss på och enbart göra vår studie i förskolemiljö. Vi hade några alternativ att välja mellan innan vi kom fram till att det var detta vi ville undersöka. I olika sammanhang menar Granberg (2000) att utomhusmiljön erbjuder en oändlig rikedom av varierande uttryck och upplevelser som engagerar flera sinnen samtidigt. När barnen är ute får de känna, lukta, se och höra. Sinnena används flitigast när de är utomhus eftersom det händer mer där än inomhus. Lpfö98 (rev. 2010) pekar på att pedagogerna ska göra så att barnens förutsättningar för lärande och utveckling stimuleras på ett sådant sätt att de använder hela sin förmåga att lära. När barnen är utomhus stimuleras deras sinnen samtidigt som lärandet sker. Vi anser att detta ämne är relevant för vårt framtida yrke på så sätt att i förskolorna idag vistas man väldigt mycket ute, därför tycker vi att utomhuspedagogik var relevant att skriva om för att förstå den eftersom vi kanske kommer arbeta på en förskola som drivs av utomhuspedagogik i framtiden.

2. Syfte och frågeställningar

Vårt syfte är att få kunskap om hur utomhuspedagogik uppfattas inom aktuell forskning, men även av de som arbetar i förskolor med den specifika inriktningen. Vi avser därmed försöka få en mer nyanserad bild av utomhuspedagogik.

Frågeställningar:

- * Vad betyder utomhuspedagogik för pedagogerna?
- * Vad finns det för nackdelar med utomhuspedagogik enligt pedagogerna?
- * Ställs det specifika krav på pedagoger som arbetar i förskolor med en utomhusinriktad pedagogik?

3. Litteraturgenomgång

Utomhusmiljön kan bland annat vara ett bra sätt att möta barns rörelsebehov på. Mycket av den forskning vi läst pekar på att utomhuspedagogik är något väldigt bra och många forskare lyfter positiva aspekter men sällan eventuella negativa. Det verkar som om få kritiska studier kring utomhuspedagogik gjorts. Vi har dock funnit några studier som problematiserar utomhuspedagogiken, bland annat en som är gjord av läkaren Margareta Söderström (2013) där hon påvisar att små barns stresshormon kan öka vid utevistelse och professorn Gunilla Halldén, vid Tema Barn (2010) som visar att man behöver vara mer kritisk när det gäller utomhuspedagogik och hon ifrågasätter om naturen alltid är något gott.

3.1 Utomhuspedagogikens ursprung

För att förstå varför utomhuspedagogiken har en sådan central roll i den svenska förskolan idag behöver vi belysa hur den utvecklats och trätt fram genom historien. Professor i medicinsk pedagogik, Lars-Owe Dahlgren (1997) belyser hur Aristoteles (384-322 f.Kr.) kan betraktas som en av Europas första biologer. Han hade en helhetssyn på naturen och hans stora intresse var att studera förändringarna i den. Utomhuspedagogiken växte fram i både USA och Tyskland under slutet av 1800-talet. Det var i Tyskland genom Fröbel utomhuspedagogiken växte fram, på så sätt har vi fått in denna i Sverige. Öman (1991) skriver om Fröbel som var en man som uppfann ”Barnträdgården”, under 1840-talet startade han upp den i Blankenburg, Thyringen. I ”Barnträdgården” ansåg Fröbel att den så kallade människoplantan skulle vårdas, ansas och utvecklas för att så småningom blomstra eftersom han inte hade fått ta del av detta själv i sin barndom. Han ville att det skulle finnas material och att man skulle kunna ge barnen sysselsättningar som gjorde att varje barn kunde utvecklas. ”Barnträdgården” skulle erbjuda allt som kunde utveckla barnens språk, behov och utveckling. Miljöerna som barnen vistades i skulle erbjuda en rikedom av möjligheter till att barnen som ”människoplantar” skulle få blomstra och utveckla alla sina sinnen, hävdade Öman. Dewey (1979) menar att en viktig aspekt i kunskapsbildning utomhus är att lyfta fram betydelsen av erfarenheten. Man använder sig av kunskapsbildningen i nära sammanhang där platsen är och där lärandet kan ske. Genom att man förstår något i samband med att en kunskapsbildning uppstår bildas det erfarenheter, utifrån det man sett och upplevt, menar Dewey. Genom praktik får man en förståelse för begreppsbildning, som ska vara konkreta material, som man kompletterar med sina egna erfarenheter.

Szczepanski och Dahlgren (2011) skriver att genom *outdoor education* (utomhuspedagogik) förenade man teori och praktik. Genom att teori och praktik kopplades samman på ett naturligt sätt kompletterades även klassrummets inlärningsmiljö, det man kunde göra inomhus kunde man även göra utomhus. Phyllis Ford, licensierad socialarbetare (1986) ger en bred definition av begreppet utomhuspedagogik. Det är lärandet, ämnet och temat för undervisningen som beskrivs av utomhuspedagogiken, den beskriver även vilket syfte man har med aktiviteten man gör. Dahlgren (1997) menar också att utomhuspedagogiken blir ett komplement för den bokliga bildningen som sker i klassrummet eller i andra lokaler. Utomhus blir det en väg till att nå djupare kunskap med sinnliga erfarenheter som kompletteras med textbaserade böcker inom klassrummets fyra väggar.

3.2 Begreppsdiskussion

I detta avsnitt har vi valt ut de två begrepp som har varit mest centrala under arbetets gång. De två begrepp vi valt att beskriva är *utomhuspedagogik* och *miljö*. Vi valde att beskriva begreppet utomhuspedagogik då det är det som knyter ihop vårt arbete i stora drag. Miljö valde vi därför att det är ett centralt tema som nämns och kopplas till utomhuspedagogik väldigt ofta. Det är i miljö och natur man befinner sig när man jobbar med utomhuspedagogik.

3.2.1 Utomhuspedagogik

Är utomhuspedagogik något som enbart är bra? Halldén (2010) menar att man behöver vara mer kritisk när det gäller utomhuspedagogik. Om utomhuspedagogik ska kunna utvecklas behövs det forskollärare som ser mer kritiskt på denna. Vad kan den tillföra och vad har den för begränsningar? Hon menar att barnen inte alltid mår bättre av att vistas så mycket utomhus som man gör på en utomhusinriktad förskola. Det som naturen har som är bra och det som är naturligt bör diskuteras, menar hon. Naturen är således något som bör diskuteras eftersom människor definierar och förhåller sig till den på olika vis.

Utomhuspedagogik kan klassas som en metod, ett redskap och en process. Det är ett väldigt brett begrepp. Det kan betraktas som en *metod* att använda sig av för att uppnå nå mål som finns i läroplanen (Lpfö 98, rev. 2010). Ericsson (2002) framhåller att utomhuspedagogik är ett viktigt *redskap* eftersom den utmanar undervisningsmiljön och ger nya möjligheter och en variation på undervisningen som klassrummet inte kan erbjuda. Dahlgren och Anders

Szczepanski som är chef för Nationellt centrum för utomhuspedagogik vid Linköpings Universitet (2004), menar att barn upplever och får nya erfarenheter inomhus också, men när barnen kommer ut i naturen, menar de att barnen upplever nya ställen och antar sig nya utmaningar. Det är lätt att man som pedagog kan tycka att utomhuspedagogik handlar om att bara vistas utomhus. Det ligger mycket mer bakom, eftersom det är en pedagogik och en metod så handlar det om att det man gör ska ha ett lärandesyfte.

Szczepanski (2005) framhåller i *Utomhuspedagogik i förskola och förskoleklass* (2005) att utomhuspedagogik är en *process*. I denna process leder sinnliga upplevelser till kunskap och förståelse genom att barnen utforskar och använder alla sina sinnen i naturen. Szczepanski (2011) menar också att utomhuspedagogik inte enbart innebär att man bara ska vistas utomhus. Poängen med den är att man ska växla mellan undervisningen inomhus och undervisningen utomhus för att uppnå bästa inlärningseffekt.

3.2.2 Miljö

Det är i utemiljön och naturen man befinner sig i när man driver utomhuspedagogik. Förskolläraren Susanne Drougge (1997) visar hur utomhuspedagogik kan vara ett sätt att lära barn vikten av att värna om miljön utan att skuldbelägga dem med miljöhot som kan uppstå i framtiden. Detta kan göra att de blir mer intresserade och vill ha mer kunskaper om naturen. *Läroplanen för förskolan* (Skolverket 98, rev. 2010) lyfter fram att miljön ska vara inbjudande, öppen och innehållsrik för barnen. Lärandet ska stärka barnens intresse och ge dem möjlighet att erövra sina erfarenheter, kunskaper och färdigheter. Det är viktigt att ”rummet” och miljön man befinner sig i med barnen inte är för stort, att man som pedagog har översikt över platsen man befinner sig på och snabbt kan agera om något skulle hända. Den tidigare forskning vi tagit del av som belyst utomhuspedagogik har illustrerat vad utomhuspedagogik innebär och att man tar med sig undervisningen ut. Man sitter inte bara inom rummets fyra väggar, utan man vågar gå ut och göra saker och ting ute. Allt som man kan göra inne, kan man göra utomhus, är det väsentliga budskapet i utomhuspedagogiken. Ericsson (2004) menar att upplevelserna man får utomhus är kärnan i ett utomhusdidaktiskt förhållningssätt, genom att man vågar gå utanför rummets fyra väggar kan det uppstå en nyfikenhet hos barnen/eleverna som kanske inte framhävs i klassrummet.

Forskning som gjorts av Björklind pekar på vikten av att miljöerna på förskolorna, både inne och ute ska vara inbjudande med lärorika material, där barnen kan känna att de får möjlighet att skapa och samtidigt lära sig (Björklind, 2005). Detta kan tolkas som att när barn vistas utomhus har man ett helt annat utrymme och helt andra förutsättningar än vad man har när man befinner sig inomhus. Ytan är större och barnen kan röra sig mycket friare än vad de kan göra inomhus.

Björklind (2005) belyser även vikten av att miljön som barnen vistas i ska vara välkomnande och öppen för lek och lärande. Hon pekar på forskningsresultat som menar att barn behöver känna sig trygga i miljön de vistas i för att den ska kunna locka till lek och aktivitet. Öman (2003) framhåller i *Vägar till språket- teori och praktik i förskolan* att de blir trygga i sig själva och lär sig ta initiativ. Granberg (2000) pekar på att det är viktigt för barn att de känner sig trygga på sin förskola och belyser vikten av igenkännande för barnen. Barn behöver återkomma till samma plats några gånger för att känna igen sig på de ställen som förskolan besöker. Björklind (2005) menar att utemiljön kan vara en bra källa till lärande och utveckling. Att barnen får gå runt på förskolans gårdar, leka runt, klättra, bygga, sparka boll m.m. gör att barnen utforskar gården och omgivningen runtomkring dem. Samtidigt lär de sig hur deras närmiljö fungerar.

Pedagogen Monica Seland (2009) menar att utomhuspedagogiken präglas av mycket fri lek. Hon menar att det inte finns tillräckligt med pedagoger för att styra upp någon planerad aktivitet. Är det få pedagoger ute med barnen kan det även vara svårt för dem att ha koll på alla barn samtidigt, exempelvis om en konflikt uppstår kan det vara svårt att se och höra allt som sker om man är för få personal i personalstyrkan.

Barn behöver platser och ytor de kan känna att de kan röra sig fritt på. Björklind (2005) menar att utformningen och de olika platserna i naturen kan ge barnen möjlighet till att leka fritt och ostört. Leken kan vara bullrig och högljudd, men det är barnen som styr och har kontrollen över den. Att barnen ska ha gott om stora platser och ytor är för att trängsel kan vara en stressfaktor, som i sin tur kan leda till konflikter, som barn måste man kunna ge avkall för sina aktiviteter och behov. Det Björklind skriver kan tolkas som att eftersom ”rummet” är större utomhus krävs det mer kontroll, struktur och planering av pedagogerna för att skapa

trygghet och meningsfullhet för barnen. Annars är risken att vissa barn ”tar över” och otrygga barn blir ännu mer otrygga.

3.3 Barns delaktighet

Brodin och Lindstrand (2006) menar att vissa barn har svårare att hitta på lekar inomhus, då det oftast redan är en planerad miljö. När barnen vistas utomhus får de lättare att vidga sina vyer och hitta på egna aktiviteter. Barn inspireras och blir mer kreativa eftersom fler sinnen tas i bruk. Dahlgren (2007) pekar på i sin studie att utomhuspedagogiken kan hjälpa oss att inte ha alltför styrd verksamhet och att den skapar förutsättningar för lärande i olika pedagogiska sammanhang där barn deltar och samspelar mer med varandra. Johannesen (2009) menar att delaktighet och inflytande handlar inte om att vem som har rätt respektive fel i olika situationer utan att man som barn kan samspela med de andra barnen i barngruppen. Det handlar om att man respekterar och lyssnar till varandra i en gemenskap. Att ha inflytande handlar inte som Johannesen (2009) säger, att man ska bestämma utan det handlar om att man ska kunna få möjlighet till att påverka utformningen av verksamheten. Delaktighet innebär att barnen får vara med att påverka vad som ska hända i sin vardag på förskolan och exempelvis när man ska iväg på utflykter, vara inomhus respektive utomhus. Brodin och Lindstrand (2006) menar att när barns delaktighet ökar, utvecklas även samspelet med andra. Verksamheten får dock inte bli för styrd av barnen. Detta kan tolkas som att barnen blir otrygga och inte får någon speciell struktur sin vardag om de skulle bestämma allt.

3.4 Hälsospekterna

Peter Grahn har gjort en studie om hälsan där man varit ute på olika förskolor, förskolor som drivs av utomhuspedagogik och även ”vanliga” förskolor. Han hävdar att resultatet från studien pekar på att de barn som är på en förskola där de är ute mycket och har utomhuspedagogik som metod för verksamheten är friskare och har bättre hälsa. Sedan har de även följt upp undersökningen när barnen går i skolan och sett hur de klarar av skolan. Det visar sig då att de som gått i en utomhusinriktad förskola klarar sig bättre, han menar att de har lättare för att koncentrera sig och även ett bättre snittbetyg (Björklind 2005).

En annan studie som gjorts av Szczepanski (2011) pekar på att barnen blev lugnare efter att ha varit ute och att detta i sin tur kunde påverka kunskapsinhämtningen. Szczepanski menar ändå att lärandet hade kunnat bli lika bra inomhus om miljön hade varit lika tilltalande och lugn

som utomhus. I en intervju med Szczepanski (Gran 2011) säger han att det man gör ute kan man också göra inomhus. När barnen kommer ut i naturen är det oftast nyfikenhet och kreativitet som kommer fram, även hos pedagogerna. På så sätt blir det ett mer hållbart lärande. Han menar alltså att man inte behöver gå ut för att få uppleva känslor som nyfikenhet och kreativitet. Barnen kan lika bra uppleva detta inomhus, men troligtvis blir barnen piggare av att komma ut och grovmotoriken tränas på ett annat sätt. Det finns mer öppna ytor och barns fantasi och kreativitet kan på detta sätt stimuleras (Szczepanski, 2011).

4. Metod

I detta kapitel presenterar vi val av metod, urvalsgrupp samt hur vi har samlat in data, genomfört vår undersökning och de etiska forskningsprinciperna.

4.1 Metodval

Vi har valt att använda oss av intervjun som metod. För att få så givande svar som möjligt har vi valt att formulera frågorna så våra informanter inte bara skulle kunna svara ja eller nej. Pedagogerna ska kunna känna att de ges möjlighet att kunna svara på våra frågor så detaljerat som möjligt. Kvale (2009) anser att intervjun som görs ska vara fokuserad, den behöver inte vara för strukturerad men inte heller ostrukturerad. Den ska gå att följa. Vi har därför valt att intervjua dem en och en för att de inte ska bli påverkade av varandras svar. När vi hade transkriberat våra intervjuer som vi spelat in med en inspelning på telefonen, hade vi valt att återberätta informanternas svar genom en löpande narrativ text. I den narrativa analysen lägger vi fokus på historier som berättas i våra svar på våra intervjufrågor.

4.2 Kvalitativ intervju

I vår studie har vi valt att använda oss av kvalitativa metoder. Bryman (2011) menar att tyngden av förståelsen för verkligheten ligger till grund för hur informanterna tolkar verksamhetens verklighet. Vi ville därför undersöka hur två olika pedagoger på två olika förskolor ser på utomhuspedagogik och hur tänker kring utomhuspedagogik i den dagliga verksamheten.

Larsen (2009) menar att en fördel med kvalitativa metoder och undersökningar är att vi forskare möter informanterna ansikte mot ansikte. Vi tolkar detta som bra eftersom vi får en helt annan helhetssyn. Man ser både ansiktsuttryck och kroppsspråket när de svarar på våra frågor, på så sätt kan vi forskare förstå och kunna tolka personen i fråga, vi kunde även gå på djupet i de svaren vi fick och vi kunde även ställa ledande frågor till de vi intervjuade. Eliasson (2006) menar att det kan bli svårare att göra i en kvantitativ undersökning eftersom det innebär att man gör olika sammanhang som kräver en annan typ av förståelse. Man får inte heller samma kontakt och samma detaljerade svar som med en kvalitativ undersökning. Kvale (2009) skriver om tre olika typer av intervjuer, ostrukturerade, semi-strukturerade och strukturerade. Med ostrukturerade intervjuer menar han att informanterna tillfrågas om flera

frågeområden, intervjuaren bestämmer frågeföljden. Frågorna som ställs är formulerade på så sätt att de kan uppfattas på flera olika sätt. Semi-strukturerade innebär att samma frågor ställs till varje enskild informant och har en öppenhet till att informanterna kan få svara öppet och förmedla sin åsikt. Strukturerade intervjuer innebär att samma frågor ställs för att sedan kunna kategoriseras i en specifik eller speciell svarskategori. I vår studie har vi använt oss av semi-strukturerad intervju, eftersom våra informanter har fått samma öppna frågor. De har getts möjlighet till kunna svara så detaljerat som möjligt, samt att deras åsikter och värderingar har framhävts.

4.3 Urval

Vi har intervjuat två stycken pedagoger på två olika förskolor, fyra pedagoger sammanlagt. Vi har skickat ut intervjufrågorna till pedagogerna innan intervjuerna, samt även frågat dem om det går bra att vi spelar in dem med en diktafon. Vi har skickat ut frågorna innan därför att de skulle känna sig trygga och förberedda. Bryman (2011) menar att det finns olika typer av sannolikhetsurval och även icke-sannolikhetsurval. När vi gjorde vår studie använde vi oss av en typ inom sannolikhetsurval, som heter obundet, slumpmässigt urval. Med detta menas att man tar kontakt med slumpmässigt utvalda verksamheter och gör sina intervjuer där. Den första förskolan har Sara varit i kontakt med tidigare, därför valde vi denna. Den andra förskolan hade vi inte haft någon kontakt med, utan hade hittat deras nummer på deras hemsida. Vi kände inte någon av informanterna vi intervjuade. Därför blev det opersonligt mellan alla parterna och svaren på intervjufrågorna (se bilaga 1) blev därför så givande som möjligt. Vi kände inte dem vi intervjuade och hade inte haft någon kontakt med dem tidigare. Det som är bra med att inte känna de informanter man ska intervjuas är att man inte har någon tidigare koppling till dem och inte kan påverka deras svar.

Den första förskolan vi gjort våra intervjuer på ligger i en förort till en storstad, det är en kommunal förskola med utomhuspedagogik som inriktning, vi har valt att kalla denna för Hoppetossa. Pedagogerna på Hoppetossa har vi valt att kalla Anna och Johanna. Anna har arbetat inom barnomsorgen i många år och för 23 år sedan utbildade hon sig till förskollärare. Hon har även en utbildning som utomhuspedagog bakom sig. Johanna har arbetat inom förskolans värld sedan 1989, sju år efter det utbildade hon sig till förskollärare. För tio år sedan utbildade hon sig även till utomhuspedagog. Hon har också en magisterutbildning.

Den andra förskolan vi gjort våra intervjuer på ligger i utkanten av en innerstad, den har vi valt att kalla för Jordgubben, det är en fristående förskola med Ur-och skurverksamhet vilket innebär att barnens kunskap, rörelse och behov ska tillfredställas genom utevistelsen. Barnen som är inskrivna på denna förskola är i åldern 1-5. På denna förskola har vi valt att kalla pedagogerna för Lena och Louise. Båda pedagoger är dagbarnvårdare i grunden och har sedan utbildat sig till friluftsledare.

4.4 Genomförande

För att komma fram till de förskolor vi valt att göra vår studie på började vi med att sätta oss ner och letade efter olika förskolor med inriktning på utomhuspedagogik på Internet. Vi valde ut två förskolor som är inriktade på utomhuspedagogik och hade en geografisk belägenhet någonstans i Skåne. Därefter tog vi kontakt med dessa två förskolor, presenterade oss och berättade kortfattat om vad vår studie skulle handla om. Sedan frågade vi om det verkade intressant och om det var något de ville ställa upp på. De ställde sig positivt till detta.

Vi frågade även informanterna om det gick bra att vi spelade in intervjuerna med inspelningsfunktionen på mobilen, eftersom det är väldigt svårt att hinna skriva ner alla svar under tiden de pratar, samtidigt som man ska vara alert och en god lyssnare. Det var inga problem för dem. Detta gjorde vi så att vi sedan skulle få ett så bra resultat som möjligt där vi kunde få med allt, exempelvis om de skulle sucka samt vilket tonläge de hade i sina svar på våra frågor. Vi bestämde tid och plats när intervjuerna skulle äga rum, som passade båda parterna. Sedan fick vi en mejladress där vi kunde skicka ut våra frågor vi tänkt ställa, så att informanterna som ska delta i vår undersökning kan känna sig förberedda på våra frågor och för att vi ville undvika att de skulle känna sig pressade. De två första intervjuerna på Hoppetossa tog mellan 40-60 minuter vardera. På den andra intervjun på Jordgubben satt informanterna tillsammans och denna tog ca 20 minuter.

4.5 Etiska forskningsprinciper

När vi intervjuade pedagogerna var vi väldigt tydliga med att informera dem om att de kommer att anonymiseras. Vi har även valt att inte nämna vilka förskolor som vi har varit och gjort våra besök på. Detta har vi gjort på grund av sekretesskäl. Pedagogerna fick svara helt utifrån sina egna perspektiv, erfarenheter och värderingar, därför valde vi också att göra våra intervjuer individuellt med var och en.

Patel och Davidsson (2011) och Vetenskapsrådets (2002) *Forskningsetiska principer, inom humanistisk – samhällsvetenskaplig forskning* skriver om fyra etikregler som gäller vid vetenskapliga undersökningar. De fyra reglerna är: informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. *Informationskravet* innebär att vi informerar deltagarna om vad vår studie har för syfte och att det endast är vi som skulle ta del av materialet som samlats in. *Samtyckeskravet* innebär att deltagarna i studien när som helst kan välja att inte medverka längre och att det från första början är frivilligt att medverka i vår studie. Hade vi velat observera eller intervjua barn är det under samtyckeskravet som vi måste få ett godkännande av föräldrarna att deras barn får medverka i vår studie. I vår studie har vi valt att inte använda pedagogernas namn, förskolornas namn eller annat som kan röja identiteterna på de som ställt upp och medverkat. Det är bara vi som skriver arbetet som får ta del av deltagarnas riktiga namn samt namnen på förskolorna. Detta ingår under kravet som heter *Konfidentialitetskravet*. Den sista av de fyra etiska reglerna kallas för *Nyttjandekravet*. Detta krav innebär att informationen om medverkande personer inte får nyttjas till annat än det ändamål forskningen fyller. Vår undersökning uppfyller dessa krav, då materialet inte kommer användas till något annat än till detta arbetet.

4.6 Analysprocess

När vi hade samlat in all vår empiri började vi transkribera denna. När det var gjort satte vi oss ner och diskuterade vilka teman vi skulle använda oss av i vårt resultat. Med teman menar vi att det blir små underrubriker, där vi sätter in de mest relevanta svar vi fått från våra informanter som i sin tur stämmer överens med våra teman. Genom att vi analyserade vårt resultat kunde vi förstå problematiseringen av vår undersökning. Fejes och Thornberg (2009) anser att när man samlat in datamaterialet ska det sorteras i olika kategorier. Genom detta kan man se likheter och skillnader och strukturera upp all textmassa.

5. Resultat och analys

I vårt resultat och analyskapitel kommer vi presentera hur pedagogerna ser på utomhuspedagogik, vad det finns för eventuella nackdelar med utomhuspedagogiken enligt pedagogerna och även vad det ställs för krav på de som jobbar i en utomhusinriktad förskola.

5.1 Vad betyder utomhuspedagogiken för pedagogerna?

När vi ställde frågan ”Vad betyder utomhuspedagogiken för dig?” till Anna svarade hon att den betyder hela deras verksamhet. Eftersom de vistas utomhus en del och har en stor gård betyder detta mycket för pedagogerna. Hon menar att det finns mycket att hitta på för barnen, därför får de aldrig tråkigt. Alla fyra pedagoger vi intervjuat ser utomhuspedagogik som något väldigt positivt. De menar att det är friare och mindre stökigt att vara ute, både som barn och pedagog känner man sig piggare. Anna säger att på den förskolan hon arbetar är barnen mer aktiva, håller sig friskare, positivare och rörligare. ”De mår helt enkelt bättre” säger hon. Pedagogerna känner sig även mycket motiverade till att ha verksamheten utomhus. Anna anser också att utomhuspedagogik är något förskolan och skolan borde ägna sig mer åt, det är i utemiljön barnen lär sig bäst.

Johanna säger att de anpassar sig väldigt mycket efter barnen, deras hälsa är viktig. Är det väldigt varmt ute är det viktigt att barnen har tillgång till vatten så de får i sig tillräckligt med vätska. ”Märker vi på barnen att de börjar bli trötta av solen så går vi självklart in”, säger Johanna. Barnen skall inte behöva plågas av att vara ute, att vara ute på förskolan skall vara en positiv händelse för barnen och något de ska minnas som positivt. Det finns självklart undantag då verksamheten stannar inne, det är under den kallaste vintern. Våra informanter upplyser oss dock om att barnen sover ute oavsett väder (se bilaga 2, bild 4. Bilden beskriver hur sängarna barnen sover på ser ut). ”Utomhuspedagogik är en nödvändighet för barnens lärande, det handlar om kontakten med platsen som man befinner sig på” säger Johanna. Att man tar med sig verksamheten ut och skapar rum för lärande ger barnen stor möjlighet att utveckla sin kreativitet och lärandeförmåga. Både pedagogerna och barnen blir nyfikna och stöter kanske då på främmande grejer som blir intressanta. Då startar en dialog mellan pedagog och barn då de tränar även sin språkutveckling.

Begreppet utomhuspedagogik är något som kopplar samman våra fyra informanternas svar och deras gemensamma mål. Alla pedagogerna beskriver hur utomhuspedagogiken är något som främjar nyfikenhet, kreativitet och samarbete. Precis det som Öman (1991) skriver om Frøbels ”Barnträdgård”. Då nyfikenhet, samarbetet med andra barn, men framförallt kreativiteten, skapandeförmågan användes, tolkar vi som att det barnen fick i Frøbels ”Barnträdgård” förr, får dagens barn idag genom utevistelsen på förskolorna som arbetar med utomhuspedagogik.

Johanna säger i ett av våra intervjusvar att de anpassar sig mycket efter barnen och att det är viktigt för henne att låta barnen vara delaktiga i verksamheten. Förskolan går ut på morgonen och stannar ute mestadels hela dagen, förutom ett uppehåll över lunchen. Efter det går de ut igen och de barnen som ska sova gör även detta utomhus. Vi tolkar detta som att det inte verkar som att barnen får ha så mycket delaktighet och inflytande i verksamheten som pedagogerna egentligen vill att de ska ha. Det kan vara så att pedagogerna tror att de låter barnen vara delaktiga i verksamheten men att de kanske inte är det eftersom pedagogerna bestämmer en hel del trots allt. Johannesen (2009) menar att har man inflytande och är delaktig så handlar det inte om att bestämma. Det handlar om att man skapar en gemenskap där man visar respekt för varandra och man blir inkluderad i gruppen oavsett åsikt och ålder.

Som svar på en av våra intervjufrågor, då vi ställde frågan vad utomhuspedagogik betyder för pedagogerna svarade Anna: ”utomhuspedagogiken betyder hela vår verksamhet, eftersom barnen har en stor gård att röra sig på får de aldrig tråkigt”. Vi frågar oss själva om det verkligen är så. Genom Annas svar menar vi att bara för att man har en stor gård att röra sig på, kan man kanske som barn ändå tycka att det blir långtråkigt att vistas på en stor gård oavsett. Eftersom man lär känna gården och vad som finns på den. Till slut är det inte något främmande längre och då blir det kanske tråkigt även om man har en stor gård att röra sig på. De stora barnen på en förskola kan säga ifrån om de inte vill vara utomhus en dag eller om de tycker att något är fel eller tråkigt, men det kan inte de minsta barnen göra. De får bara finna sig i det som görs och när de minsta barnen är ute i den kallaste vintern i overaller så de knappt kan röra sig är det lätt att de börjar frysa, eftersom de blir stillastående.

5.1.1 Upplevelser i naturen

Anna som arbetar på Hoppetossa anser att barnen blir mer miljömedvetna när de är ute så mycket som de är. Johanna säger ”att vara en uteförskola innebär att man ska kunna genomföra och planera verksamheten”, hon menar att de tar med sig verksamheten ut, utanför

de fyra väggarna. För att aktiviteterna och platserna ska vara så pedagogiska som möjligt gäller det att ställa sig frågan *varför* de befinner sig på dessa platser som är aktuella och vad deras syfte är.

För barnen ska få upplevelser av naturen på gården har förskolan arrangerat ett litet grönsaksland (se bilaga 2, bild 3. Bilden visar hur förskolans grönsaksland ser ut), som barnen har varit med att odla fram. Ute på gården odlar de olika saker som till exempel rädisor, sockerärter och även rödbetor. Detta får barnen gå och inspektera och smaka av när de vill. ”Sedan har vi även mycket fläderblommor då vi gör egen fläderblomssaft som barnen uppskattar väldigt mycket”, säger Anna.

Lena och Louise som arbetar på Jordgubben går ofta till en badkoloni, en badkoloni är en stuga dit förskolan går och genomför aktiviteter med barnen, den ligger precis vid havet och de använder sig mycket utav denna, den ligger inte alltför långt ifrån deras förskola. Eftersom de ofta tar med sig verksamheten dit är det en plats som barnen känner igen sig på och där de känner sig trygga, enligt Lena och Louise. Det är viktigt för en utförskola att man återbesöker platser eftersom det finns vissa barn som behöver extra trygghet om de är otrygga i sig själv. Genom att platserna besöks regelbundet då och då, känner barnen en trygghet i besöken. På den första förskolan vi gjorde våra intervjuer på hade de cyklar med stora korgar fram som där sitter x antal barn i (se bilaga 2, bild 1 och 2. Denna bild visar cyklarna som förskolan använder sig utav när de ska ut på utflykt). Dessa cyklar använder de när de ska på långa utflykter då barnen inte orkar gå. Då cyklar pedagogerna och barnen åker i korgarna. Detta är mycket bättre än att åka buss, anser Anna och Johanna. De säger att eftersom de kan stanna till vart de vill på vägen för att titta på något som barnen observerat, det kan man exempelvis inte göra på en buss. När de är ute på sina cykelturer runt om i staden brukar de stanna på platser som ser spännande ut, eller så väljer barnen platserna. ”Om vi märker att barnen börjar bli rastlösa kan vi stanna till vid en gräsplätt där de kan få springa av sig lite innan vi fortsätter vår färd mot målet”, säger Johanna.

I Läroplanen för förskolan (Lpfö98, reviderad 2010) är ett av målen att förskolechefen ska ansvara för att det ska finnas tillgång till bra material för barnens utveckling och lärande. Vi tolkar läroplanens mål utifrån att om man bara vistas inomhus kan detta kanske ibland bli långtråkigt för barnen, de behöver ut och röra på sig, samt fångas upp av materialen utomhus för att kunna utvecklas och skapa en nyfikenhet. Det är alltid samma material i

inomhusmiljön. Men går man utanför dörren, till och med utanför förskolans gård vet man inte vad man stöter på. Det blir pedagogernas ansvar att forma meningsfulla aktiviteter och strukturera upp vistelsen utomhus eftersom det finns mer ”färdigt” material inomhus.

Utomhus är ingen planerad miljö och inget planerat material som inomhus, menar Björklind (2005). Till exempel varför är kottar bättre än klossar? Klossarna inomhus är redan ”planerat” material, barnen vet vad de ska göra med dem och vad de kan konstruera med dem. Men om de till exempel får kottar att leka med istället, när de vistas utomhus prövas barnens fantasiförmåga och de måste hitta på något eget, de kan absolut bygga med dem, men kottarna är inte redan ett färdigt material, som säger att man ska bygga med dem. Utan man kan göra andra saker med dem så som att göra olika djur, pyssla, tavlor med mera.

Drougge (1997) menar att det är viktigt som pedagog att välja lekmiljöer som är anpassade efter barnens behov. Om man arbetar med små barn och tar med dem ut till en lekplats så måste den vara anpassad för att varje barn ska kunna göra något på lekplatsen. Det kan vara allt från att klättra, gunga, hoppa med mera. Men miljön man vistas i med en barngrupp måste vara anpassad för hela barngruppen.

5.1.2 Språkutveckling

Anna på Hoppetossa anser att barnen blir mer ”språkliga” eftersom de får använda sitt ordförråd på ett annat sätt när de är utomhus. Hon menar att barnen på deras förskola blir mer ”språkliga” när de är utomhus, en ny nyfikenhet väcks hos barnen när de vistas där ute. Hon säger att när de är inomhus kan barnen bara peka på vad det är de vill ha, men när de är utomhus måste barnen kunna prata och förmedla vad det är de vill, så pedagogerna förstår dem. Detta gör att det sker en dialog mellan henne och barnen. Alla fyra pedagoger vi intervjuat enas även om att ljudnivån blir mycket lägre när de befinner sig utomhus, men när de sedan kommer in befinner sig ljudnivån på ett högre plan. Barnen bli mer högljudda och då utvecklas inte deras språkutveckling eftersom det oftast blir mer skrik än prat, menar de. Man kanske uppfattar det som att ljudnivån blir högre när man vistas inomhus men möjligen är ljudnivån lika hög ute som inne men det märks på ett helt annat sätt när man är inomhus eftersom ljudet då stannar inom rummets fyra väggar.

Barnen kan även ges chans till att få lov att återberätta vad de gjort under dagen på förskolan med hjälp av olika bilder, eller om några barn får chans till att fotografera själva ute i naturen kan de sedan ta de bilderna och återberätta dagen med hjälp av dem. Som förskollärare kan man använda sig av bilder för att främja barnens språkutveckling. Detta sätt att arbeta framhålls även av bl.a. förskolläraren Öman (2003) som skriver i *Vägar till språket- teori och praktik i förskolan* att när man bearbetar upplevelser med bilder stimuleras språket samtidigt. Barnen ges möjlighet till att reflektera över vad de lärt sig och att kunna återkoppla detta med hjälp av bilder.

5.1.3 Motorik

Johanna på Hoppetossa anser att när barnen är ute har de en mycket större yta att röra sig på, det blir på så sätt mindre bråk mellan barnen. Barnens motorik blir även mycket bättre. De rör sig på ett helt annat sätt ute än de gör inne. När barnen är utomhus klättrar de över olika saker, de hoppar och springer mer än de gör inomhus. Vår informant Johanna beskriver här att de tränar grovmotoriken. På Jordgubben tar de ut allt som de har inomhus om barnen vill ha ut det. Men istället för att ta ut papper som barnen kunde klippa i, så fick barnen själva gå runt på gården och leta upp löv som de kunde klippa i. Här framhävs att barnen tränar finmotoriken, enligt Lena och Louise. ”På så sätt får vi också in den kunskapen hos barnen fast vi kommer ifrån det traditionella sättet att bara klippa i papper”, säger de.

I Läroplanen för förskolan (Lpfö98, reviderad 2010) står det att förskolan ska sträva efter att varje barn utvecklar sin motorik och även förståelse för vikten av att värna om sin närmiljö och sitt välbefinnande. Vi tolkar detta som att det är viktigt att låta barnen utforska sin närmiljö och lära sig vad som gäller ute i naturen, exempelvis om allemansrätten. Då får barnen bättre förståelse för naturen och vet vad de ska förhålla sig till. Det är även viktigt att barnen förstår vikten av att röra på sig och på så sätt få bättre hälsa och mår bättre överlag. Ericsson (2003) menar på att motoriken är en viktig del i barnens vardag, även hos vuxna, De som har en bra motorik redan som små har även lättare för att koncentrera sig senare i livet och får oftast bättre resultat i skolan om de har en bra koncentrationsförmåga.

5.2 Vad finns det för nackdelar med utomhuspedagogik enligt pedagogerna?

De pedagoger vi har intervjuat enas om att det är mycket svårt att komma på negativa saker om utomhuspedagogik. Men vi fick reda på två saker som de två första pedagogerna enas om.

Det är att ett enormt säkerhetstänk krävs samt de kläder som barnen behöver kanske är lite dyrare än vanligt. Eftersom barnen är ute väldigt mycket i olika väder så krävs det mycket och bra kläder samt bra skor. Det är inte alltid föräldrarna har med sig de kläder som barnen behöver på förskolan.

5.2.1 Kläder

Anna anser att det krävs att man har ordentliga kläder och ska man ha ordentliga sådana är de oftast lite dyrare än de vanliga kläderna. ”Det är inte alla föräldrar som har råd med att köpa så dyra kläder till sina barn, barnen växer väldigt mycket speciellt när de är små och då krävs nya kläder lite oftare”, säger hon. För att ha sitt barn i en förskola som drivs av utomhuspedagogik krävs det att föräldrarna är väldigt engagerade och delaktiga i vad sitt barn behöver ha med sig. Det är viktigt att föräldrarna tittar en extra gång i sitt barns fack innan de går hem för dagen, så de vet vad och om man behöver ha med sig något till nästa dag.

Johanna anser att när de minsta barnen skall vara ute en kall vinterdag är det extra viktigt att de har ordentliga kläder på sig för de inte ska frysa. Eftersom de små barnen knappt kan röra sig i overallerna på vintern, blir de mest stillastående. ”När det är som kallast under vintern går någon pedagog in med de minsta barnen lite tidigare än de största, eftersom pedagogerna anser att det inte finns någon mening med att de minsta barnen ska vara ute på vintern när de knappt kan röra sig på grund av alla tjocka kläder. Då är det bättre om vi går in med de minsta”, säger Johanna. Hon anser också att det är för kallt för att äta ute på vintern eftersom barnen fryser om händerna och drar då istället in dem i overallen och då får barnen ingen näring i sig. De blir tröttare och får ingen energi över till eftermiddagen.

Granberg (2000) anser att om barnen har för mycket kläder på sig när det är kallt ute har de svårt för att röra sig och kroppen blir då stel. Hon nämner en gammal regel som lyder att man ska klä barnen efter så många lager man själv klätt sig i och sedan ta av hälften på dem, annars blir det för mycket för de små barnen. Ett av de problem vi har stött på med utomhuspedagogik när vi gjort våra intervjuer är att barnen inte alltid har med sig de kläder som behövs för att vara ute i just det väder som är aktuellt då. Det krävs kläder med bra kvalitet, dessa är oftast lite dyrare. Under våra intervjuer kom det fram att vissa föräldrar inte har ekonomiska möjligheter att lägga så mycket pengar på kläder som barnen behöver ha på förskolan för att klara av att vara med i uteverksamheten, utan att behöva frysa eller dylikt.

Sellgren (2003) menar att det ska vara en positiv och rolig upplevelse för barnen att vara ute, därför är det väldigt viktigt att ha varma och ordentliga kläder på sig. Han menar också att det inte finns något dåligt väder, bara dåliga kläder. I en undersökning som gjorts av läkaren Söderström (2013) menar hon att ha för mycket på- och avklädning kan bli ett stressmoment för de yngsta barnen. Hon menar även att det lätt kan bli en ansträngning och ett stressmoment för de små barnens kroppar att ha för mycket kläder på sig. Risken finns att de blir stillastående där ute. Våra informanter säger att det gäller som förälder att vara engagerad i sitt barns vistelse på förskolan och vilja hjälpa till, just med kläderna är det viktigt att man som förälder vet vad det är för kläder barnet ska ha med sig till förskolan, vilket material och vilka kläder som gäller för respektive väder.

5.2.2 Ett enormt säkerhetstänk

Ett av de krav som ställs på pedagogerna som jobbar i en utomhusinriktad förskola är att det krävs ett enormt säkerhetstänk. När man som pedagog tar med sig en barngrupp ut i naturen och besöker nya platser är det viktigt att de har koll på allt runtomkring och har koll på alla barn. Johanna säger att när man är en utförskola och ska lämna gården, bege sig ut på nya platser och ut på nya äventyr krävs det ett extremt stort säkerhetstänk, mer än när man befinner sig på gården. ”Det blir ett tungt arbete eftersom man måste hela tiden vara på sin vakt och kunna agera in i minsta detalj”, säger hon. Ett annat krav som ställs på pedagogerna är att de måste vara intresserade av det som de jobbar med. Jobbar man med utomhuspedagogik är det viktigt att man gillar att vara ute mycket i naturen och även att man är intresserad och engagerad i det man gör. När man jobbar i en förskola som drivs av utomhuspedagogik och när man besöker flera olika platser är det också viktigt med igenkännande, att man återbesöker en plats mer än en gång så att barnen ges chans till att kunna känna sig trygga i den miljö de befinner sig i, det är viktigt med igenkännande för de minsta barnen men även för de äldre, säger Johanna.

Dahlgren och Szczepanski (1997) menar att platser man besöker ska vara kopplade till direktupplevelser i en autentisk miljö. Syftet med platserna är att skapa direktkontakt och ett aktivt deltagande till materialet och lärandet. En av våra informanter menar att det krävs att det finns ett syfte och en koppling till de olika platserna man besöker med barnen. Ett lärandesyfte som ska göra att både pedagog och barn får något utav platsen och miljön de

befinner sig i just då. Det gäller att man som pedagog är trygg i sin roll och snabbt kan agera om något skulle hända. Det krävs ett enormt säkerhetstänk. Det är viktigt som pedagog att man är lyhörd under hela utevistelsen även att man är engagerad i barnen, menar Johanna under vår intervju. När man som pedagog är engagerad i barnens lek blir det är en sorts trygghet för barnen eftersom det finns många barn som kan vara osäkra i sig själv och behöver en ”knuff” in i leken. Då är det bra som pedagog att visa att det inte är något farligt att leka med andra eller att ingå i lek med andra barn. Öman (1991) hänvisar till Fröbel som menade att genom leken lär barnet sig att lära känna sitt inre. Även om pedagogerna ger sig in i leken är det viktigt att de håller stor koll på vad som händer runtom. Ericsson (2004) skriver i Lundegård m.fl. att den första upplevelsen i naturen kan för vissa barn vara frustrerande. Barnen uttrycker oftast en osäkerhet inför vad som komma skall, osäkerheten kan visas på så sätt att barnen blir otrygga och de visar då detta oftast genom att vara högljudda och okoncentrerade. Desto mer barnen är ute desto mer vana blir de vid miljön. Eftersom barn är väldigt nyfikna av sig och gillar att utforska, speciellt nya platser, krävs det att det finns god personalstyrka, engagerade pedagoger med goda kunskaper inom säkerhetstänk. Seland (2009) menar att det är viktigt att man anpassar antal barn efter antal vuxna. De vuxna kan då ha kontroll över vad som sker ute på gården och kan se varje enskild individ.

6. Diskussion

När vi gjort våra undersökningar och läst tidigare forskning och teorier, framkommer det att utomhuspedagogik inte är något man kan definiera rakt av, utan det är ett väldigt brett begrepp som ges olika förklaringar beroende på vem man pratar med. Men utifrån de vi intervjuat och det vi läst i litteratur framkommer det ganska klart att de flesta är överens om att det är en metod som man använder sig av som innefattar hela den pedagogiska verksamheten som använder sig av utomhuspedagogik och att det även är en metod som pedagogerna använder sig utav för att uppnå förskolans mål som nämns i läroplanen, lpfö98.

Den forskning vi läst ger en ganska ensidigt positiv bild. Detta speglas också av våra informanternas svar på våra intervjufrågor. Vi har ändå försökt att finna en balans mellan de positiva och de negativa delarna som beskriver utomhuspedagogik. Vi ville försöka att inte bli så normativa i vår teori och tidigare forskning, men det har inte varit lätt. De problem och de negativa sidorna som finns läggs det inte mycket fokus på, i varje fall inte i den litteratur vi läst. Vi har dock stött på negativa aspekter om utomhuspedagogik genom våra transkriberingar av våra intervju svar från våra informanter där de två första pedagoger vi intervjuade lyfte två negativa grejer med utomhuspedagogik. Att det krävs ett enormt säkerhetsstänk och att kläderna som man behöver för att delta i verksamheten kan vara väldigt dyra och att föräldrarna kanske inte alltid är beredda på eller har möjlighet till detta, därför kan det vara svårt som pedagog att få med sig dem. Men de andra två pedagoger vi intervjuade kunde inte komma på något som var negativt med metoden. Genom vårt resultat och den tidigare forskning och teori vi läst kan man tolka deras svar som om att det inte bara finns positiva saker utan negativa också, om utomhuspedagogik och dessa aspekter inte alltid blir belysta i litteratur. Dock, som tidigare nämnts ovan, väger de positiva delarna tyngst.

Vi undrar varför de negativa delarna om utomhuspedagogik ”glöms” eller ”göms” bort? Vi anser att det alltid finns två sidor, oftast, positiva som negativa. Därför tycker vi det också är konstigt att man som forskare eller teoretiker inte har lagt så stor vikt på att forska vidare på eller försöka ta reda på varför man inte lagt så stor vikt på att hitta något negativt.

En forskare vi stött på under arbetets gång är Halldén (2010) som anser att det behövs mycket mer negativ forskning om utomhuspedagogik och ett mer kritiskt förhållningssätt vad det gäller utomhuspedagogik. Vi håller med henne om detta, vi tror som tidigare nämnts att den

negativa delen kring utomhuspedagogik har glömts bort eftersom förskollärarna bara ser utomhuspedagogiken som positivt. Analysen och diskussionen av detta kan göras lång.

Som Björklinds (2005) studier pekar på behöver barnen större ytor att kunna röra sig fritt på. Detta tycker vi är värt att diskutera därför det som Björklind tar upp är bra. Eftersom barnen får röra sig på stora ytor när de är utomhus stimuleras deras fantasi på ett annat sätt än vad den kanske gör när de är inomhus eftersom utomhus finns det inget som sätter gränser som det kanske gör inomhus, med andra regler osv. När de vistas utomhus på större platser kan deras fantasier levas ut och de får en möjlighet till att vara högljudda och springa av sig. Får barnen göra detta när de befinner sig utomhus blir de även lugnare när de sedan kommer in.

Vi hittade en studie som gjorts av Söderström (2013) där hon visade att de små barnen kan bli stressade över på- och avklädning och av att ha för mycket tjocka kläder på sig när det är kallt. De minsta barnen ska inte behöva känna sig stressade över att de inte kan röra sig eller utföra aktiviteter som de andra barnen. Det kan även bli en stressfaktor för de mindre barnen om de känner otrygghet med att ”rummet” blir oändligt. Man har kanske inte samma tillgång och närhet till sin ”trygghet” d.v.s personalen. Som barn blir man kanske rädd och är kanske ovan vid att vara ute så mycket när man är liten.

När vi gjorde våra intervjuer märkte vi att det ställdes krav på föräldrarna om vad som är lämpligt att ha med sig på en uteförskola. Att det helst ska vara bomullskläder och inte tjocka yllekläder som många föräldrar kanske köper eftersom det är tjockt och ”varmt”, bomull andas bättre än ull. Eftersom våra informanter kunde uppleva det som svårt att få med sig föräldrarna på detta kan vi ställa oss frågan om utomhuspedagogik verkligen är något för alla? Vilka krav är rimliga att ställa på föräldrarna vad gäller barnens utrustning? Vilka föräldrar utesluts från utomhuspedagogiken då dessa krav ställs? Vi tolkar detta som att det då kan bli ett problem för de resurssvaga familjer.

Våra informanter på Hoppetossa är väldigt noga med att säga till föräldrarna vad det är för kläder och material som är bäst för barnen att ha på sig för ett aktivt deltagande i verksamheten. Men vi tycker även att information om detta bör skrivas ut när man gör en presentation av förskolan, än att all information ska ges till föräldrarna när de väl satt sitt/sina barn på respektive uteförskola.

Vi har läst en bok som heter *Små barns delaktighet och inflytande* (2009) som handlar om huruvida barn ska ha inflytande och delaktighet i verksamheten eller inte och, om så är fallet, hur mycket ska de ha? Eftersom inflytande handlar om att de ska få ha inflytande över verksamheten och delaktighet innebär att barnen får vara delaktiga i beslut som tagits, till exempel att pedagogerna bestämmer att de ska på utflykt, men att barnen får vara med att bestämma vad som ska hända på utflykten.

Anna som vi skrivit om i tidigare kapitel menar att barnen utvecklar sitt språk utomhus mer än vad de gör inomhus eftersom, menar hon, inomhus kan de bara peka på vad de vill ha men utomhus måste de tala om vad det är de vill. Vi undrar varför det är så? Barnen kan likaväl peka på sakerna de vill ha utomhus också, det behöver inte bara ske inomhus. Alltså borde språkutvecklingen hos barnen ske lika, oavsett var man befinner sig, inomhus som utomhus.

När vi började med vårt arbete och kom fram till att vi skulle ha intervjufrågor ställde vi oss frågan om vi skulle göra intervjuer med barnen också för att få fram deras perspektiv på hur de ser på utomhuspedagogik och om det är roligt att alltid vistas utomhus oavsett väder. Vi kom dock fram till väldigt snabbt att detta hade tagit för mycket tid och planering för de tidsramar vi hade för vårt examensarbete.

6.1 Fortsatt forskning

Som fortsatt forskning på denna studie kan man välja att gå mer på djupet med barnens perspektiv. Göra barnintervjuer och observera på verksamheterna, undersöka hur barnen ser på utomhuspedagogik och om de tycker det alltid är roligt att vara ute, oavsett väder.

Om man hade velat få med föräldrarna i studien hade man kunnat skicka ut enkäter. Ställa en övergripande fråga om vad de tycker om att ha deras barn i en verksamhet som drivs av utomhuspedagogik och varför de vill att deras barn ska gå på en utomhusinriktad förskola.

Referenser

Björklind, Pia. (2005). *Lärande och fysisk miljö en kunskapsöversikt om samspelet mellan lärande och fysisk miljö i förskola och skola*. Johanneshov: TPB.

Brodin, Jane & Lindstrand, Peg (2008). "Perspektiv på en skola för all" i Anette Sandberg (red). *Miljöer för lek lärande och samspel*, Lund: Studentlitteratur.

Bryman, Alan (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 2., [rev.] uppl. Malmö: Liber.

Dahlgren, Lars Owe (1997). *Utomhuspedagogik: boklig bildning och sinnlig erfarenhet : ett försök till bestämning av utomhuspedagogikens identitet*. Linköping: Linköpings univ.

Dahlgren, Lars Owe (red). (2007). *Utomhuspedagogik som kunskapskälla: närmiljö blir lärmiljö*, Lund: Studentlitteratur.

Dahlgren, Lars Owe och Szczepanski Anders (2004) "Rum för lärande - några reflexioner om utomhusdidaktikens särart" i Ian Lundegård, Per-Olof Wickman och Ammi Wohlin (red). *Utomhusdidaktik*, Lund: Studentlitteratur.

Drougge, Susanne (1997). *Miljömedvetande genom lek och äventyr i naturen: en beskrivning av I ur och skurs metoder*. 1. uppl. Stockholm: Friluftsförbundet/Utebol.

Eliasson, Annika (2006). *Kvantitativ metod från början*. 2., uppdaterade uppl. Lund: Studentlitteratur.

Eliasson Carina 10-03-17 "Forskare efterlyser kritisk reflektion" i *Lärarnas Nyheter*. Hämtad <http://www.lararnasnyheter.se/forskolan/2010/03/17/forskare-efterlyser-kritisk-reflektion> [131014].

Ericsson, Gunilla (2002). "Uterummets betydelse för det egna växandet" i Lundegård, Ian, Wickman, Per-Olof och Wohlin, Ammi (red). *Utomhusdidaktik*. Lund: Studentlitteratur.

Ericsson, Ingegerd (2003). *Motorik, koncentrationsförmåga och skolprestationer – En interventionsstudie i skolår 1-3*. [Doktorsavhandling] Malmö: Malmö Högskola.

Fejes, Andreas & Thornberg, Robert (red.) (2009). *Handbok i kvalitativ analys*. 1. uppl. Stockholm: Liber.

Ford, Phyllis (1986) "Outdoor education, definition and philosophy". *Resources in Education* 1986 Vol. 21 No. 8.

Gran Tora 11-03-18 "Inga bevis för att barn lär mer ute" i *Lärarnas Nyheter*. Hämtad <http://www.lararnasnyheter.se/forskolan/2011/03/18/inga-bevis-barn-lar-mer-ute> [130916]

Granberg, Ann (2000). *Småbarns utevistelse: naturorientering, lek och rörelse*. 1. uppl. Stockholm: Liber.

Helljesen Vilde 06-08-21 "Barn trenger grenser" i *NRK Nyheter*. Hämtad <http://www.nrk.no/nyheter/1.873101> [131018]

Johannesen, Nina & Sandvik, Ninni (2009). *Små barns delaktighet och inflytande: några perspektiv*. 1. uppl. Stockholm: Liber.

Kvale, Steinar och Brinkmann, Svend (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 2. Uppl. Lund: Studentlitteratur.

Larsen, Ann Kristin (2009). *Metod helt enkelt: en introduktion till samhällsvetenskaplig metod*. 1. uppl. Malmö: Gleerup.

Läroplan för förskolan Lpfö98. [ny, rev. Utg.] (2010). Stockholm: Skolverket.

Milstead, Sara 13-06-26 "Utomhus är bäst- om barnen leker" i *Aftonbladet*. Hämtad <http://www.aftonbladet.se/wendela/familj/article17024057.ab> [131014].

Patel, Runa & Davidson, Bo (2011). *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. 4., [uppdaterade] uppl. Lund: Studentlitteratur.

Seland, Monica (2009). *Det moderne barn och den fleksible barnehagen: En etnografisk studie av barnehagens hverdagsliv i lys av nyere diskurser og kommunal virkelighet*. Doktoravhandling, Norges teknisknaturvitenskapelige universitet, Trondheim.

Sellgren, Germund (2003). *Naturpedagogik*. Solna: Ekelund.

Sjöström Mia, 11-11-23 "Lektion ute är inne i utlandet men inte här" i *Svenska Dagbladet*. Hämtad http://www.svd.se/nyheter/idagsidan/barn-och-unga/lektion-ute-ar-inne-i-utlandet-men-inte-har_6653806.svd [131014].

Szczepanski, Anders (2011) "Lärares uppfattningar av lärande och undervisning utomhus", i *DidaktiskTidsskrift*, Vol 20, Nr 2.

Söderström, Margareta 13-06-12 "Utevistelse stressar de minsta" i *Svenska Dagbladet*. Hämtad http://www.svd.se/nyheter/inrikes/utevistelse-stressar-de-minsta_8258392.svd [130925].

Utomhuspedagogik i förskola och förskoleklass. (2005). Stockholm: Lärarförbundets förlag.

Vetenskapsrådet. *Forskningsetiska principer. Inom humanistisk – samhällsvetenskaplig forskning*. Elanders gotab. Hämtad <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf> [131216]

Vägar till språket: teori och praktik i förskolan. (2003). Stockholm: Lärarförbund:s förl.,: Tidningen Förskolan.

Öman, Brita-Lena (1991). *Fröbels lekteori och lekgåvor*. Lund: Studentlitteratur.

Bilaga 1

Intervjufrågor

- Hur ser du på utomhuspedagogik?
- Hur använder ni den i verksamheten?
- Vad betyder den för er?
- Vad var det som fick dig till att vilja jobba med utomhuspedagogik?
- Vad finns det för för-och nackdelar med denna?
- Hur mycket är ni ute per dag?
- Hur ser måltiderna ut på förskolan? Gör ni allt ute?
- Vad behöver barnen vara utrustade med för att kunna delta i er verksamhet?
- Vad innebär det att vara en uteförskola?
- Är verksamheten alltid styrd av utomhuspedagogiken, eller det finns andra arbetssätt ni också använder er av?

Bilaga 2

